

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi (HE 78/2020 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut (etänä):

- hallitusneuvos Marjaana Maisonlahti, sosiaali- ja terveysministeriö

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- maa- ja metsätalousministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- Kansaneläkelaitos
- Akava ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- KT Kuntatyöntajat
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- STTK ry
- Teollisuusliitto ry
- Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry

Valiokunta on saanut ilmoitukset, ei lausuttavaa:

- Eläketurvakeskus
- Suomen Yrittäjät ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annettua lakia. Esityksessä ehdotetaan väliaikaisesti korotettavaksi työttömyysetuuden sovittelun suojaosaa eli sitä osuutta ansioista, jota ei huomioida maksettaessa sovi-

Valiokunnan mietintö StVM 12/2020 vp

teltua työttömyysetuutta. Työttömyysturvalaissa säädettyyn liikkuvuusavustukseen ehdotetaan väliaikaista poikkeusta kokoaikatyön työmatkaa koskevaan avustuksen edellytykseen. Lakiehdotuksen tarkoituksena on väliaikaisesti lisätä työllistymisen kannusteita huoltovarmuuden turvaamiseksi poikkeusoloissa maa- ja metsätalousministeriön toimialan kannalta kriittisissä tehtävissä, mutta myös laajemmin väliaikaisesti tukea työn vastaanottamista ja tuen saajien taloudellista tilannetta covid-19-epidemian vaikutusten vallitessa.

Esitys liittyy vuoden 2020 IV lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan työttömyysetuuden suojaosaa korotettavaksi väliaikaisesti nykyisestä 300 eurosta 500 euroon kuukaudessa ja 279 eurosta 465 euroon neljän kalenteriviikon aikana. Näillä muutoksilla tuetaan taloudellisesti osa-aikatyön ja lyhytkestoisen työn vastaanottamista paitsi maa- ja puutarhatilojen kausityössä myös muussa työssä. Koska väliaikaiset poikkeukset koskevat myös sellaista osittaista työtä, jossa etuudensaaja työllistyy jo ennen ehdotettua muutosta, työttömyysetuuden suojaosan korottamisesta muodostuu väliaikainen työttömyysetuuden paranus tälle etuudensaajaryhmälle. Suojaosan korottaminen koskee myös yritystoiminnan ansion sovittelemista, mikä osaltaan tukee sivutoimisesti työllistyviä ja myös väliaikaisesti työttömyysturvalakiin lisätyn lain 11 luvun 4 c §:n nojalla työmarkkinatukea saavia yrittäjiä.

Liikkuvuusavustusta voidaan ehdotuksen mukaan väliaikaisesti maksaa kokoaikatyöhön, jos henkilön päivittäisen työhön liittyvän matkan kesto työn alkaessa ylittää keskimäärin kaksi tuntia nykyisen kolmen tunnin sijasta tai henkilö muuttaa vastaavalta etäisyydeltä työn takia. Muutos ei koske työhön liittyvää koulutusta. Myös tämä muutos koskee paitsi maa- ja puutarhatilojen kausityössä tehtävää työtä myös muita solmittavia työsuhteita. Liikkuvuusavustusta ei myönnetä yritystoiminnassa työllistymisen perusteella.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että tartuntatauti-epidemian aiheuttamassa poikkeuksellisessa tilanteessa työllistymiseen kannustetaan suojaosaa korottamalla, vaikka lisätyön saamisen mahdollisuudet voivat toistaiseksi olla rajalliset. Valiokunta pitää tärkeänä, että lakiehdotuksen vaikutuksia työmarkkinoihin eri toimialoilla seurataan huolellisesti. Valiokunta korostaa sääntelyn väliaikaisuutta.

Kuten esityksen perusteluissa todetaan, liikkuvuusavustuksen käyttö on ollut erittäin vähäistä, mutta avustukseen esitetty työmatkan kestoä koskeva väliaikainen poikkeus lisää tietoisuutta avustuksesta, mikä saattaa lisätä liikkuvuusavustuksen käyttöä myöhemminkin. Työmatkasta tai työn perässä muuttamisesta syntyviä kustannuksia korvattaessa nykyistä lyhyemmän työmatkan perusteella avustus parantaa kokoaikatyöhön työllistyvien asemaa. Maa- ja puutarhatiloille työllistyvien osalta tuki voi erityisesti pehmentää taloudellisia vaikutuksia silloin, jos henkilö väliaikaisesti siirtyy asumaan työpaikan lähelle, mutta säilyttää edelleen oman varsinaisen asunonsa. Valiokunta pitää myös liikkuvuusavustuksen myöntämisedellytysten muuttamista perusteltuna.

Valiokunnan mietintö StVM 12/2020 vp

Valiokunta pitää tärkeänä, että vaikutukset toimeentuloon, työllisyyteen sekä liikkuvuuteen työn perässä paikkakunnalta toiselle selvitetään väliaikaisen muutoksen päättymisen jälkeen. Valiokunta pitää lisäksi tärkeänä, että koronavirusepidemian vaikutuksia nuorten kesätyöpaikkojen riittävyyteen ja tilanteeseen seurataan tarkoin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että hallituksen esitys, kuten useat aikaisemmatkin koronavirusepidemiaan liittyvät esitykset, on tuotu eduskuntaan käsiteltäväksi kiireellisinä ja hyvin nopealla aikataululla. Kiireen vuoksi valmistelussa ei välttämättä ole kattavasti pystytty arvioimaan esitysten vaikutuksia eikä myöskään eduskuntakäsittelyn yhteydessä asiantuntijoille ja valiokunnalle jää riittävästi aikaa perehtyä esitysten vaikutuksiin esimerkiksi eri edunsaajaryhmien tai toimialojen kannalta. Valiokunta katsoo, että valtioneuvoston tulee varata hallituksen esitysten eduskuntakäsittelylle riittävä ja kohtuullinen aika.

Valiokunta ehdottaa lain toimeenpanon helpottamiseksi voimaantulosäännöksen muuttamista siten, että lakia voidaan soveltaa maksettaessa työttömyysetuutta 1.6.2020—31.10.2020 väliseltä hakujaksolta. Liikkuvuusavustusta voidaan valiokunnan ehdotuksen mukaan maksaa niin ikään toimeenpanon selkeyttämiseksi lain voimassaolon aikana alkaneen työn johdosta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 78/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annetun lain (315/2020) 2 §:n 2 kohta ja
lisätään 2 §:ään uusi 3 kohta ja lakiin uusi 2 a § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 12/2020 vp

2 §

Työttömyysetuuden sovittelu

Poiketen siitä, mitä työttömyysturvalain 4 luvussa säädetään:

2) soviteltaessa yritystoiminnan tuloa, jos tuloissa on tapahtunut muutos laajalle levinneen tartuntataudin vuoksi, tulot huomioidaan yrittäjän oman ilmoituksen perusteella;

3) suojaosa on 500 euroa kuukauden sovittelujakson aikana ja 465 euroa neljän peräkkäisen kalenteriviikon sovittelujakson aikana.

2 a §

Liikkuvuusavustus

Poiketen siitä, mitä työttömyysturvalain 8 luvun 1 §:n 2 momentissa säädetään, liikkuvuusavustusta voidaan myöntää kokoaikatyöhön, jos päivittäisen työhön liittyvän matkan kesto työn alkaessa ylittää keskimäärin kaksi tuntia tai henkilö muuttaa vastaavalta etäisyydeltä työn takia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen 1 päivänä kesäkuuta 2020 alkaneelta työttömyysetuuden hakujaksolta maksettavaan soviteltuun työttömyysetuuteen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tätä lakia sovelletaan maksettaessa työttömyysetuutta hakujaksolta, joka alkaa 1 päivänä kesäkuuta tai sen jälkeen, kuitenkin viimeistään 31.10.2020.

Ennen tämän lain voimaantuloa alkaneen työn johdosta maksettavaan liikkuvuusavustukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tämän lain voimassa ollessa alkaneen työn johdosta maksettavaan liikkuvuusavustukseen sovelletaan tätä lakia.

Helsingissä 28.5.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anu Vehviläinen kesk

varapuheenjohtaja Mia Laiho kok

jäsen Pekka Aittakumpu kesk

jäsen Kim Berg sd (osittain)

jäsen Arja Juvonen ps

jäsen Noora Koponen vihr

jäsen Hanna-Leena Mattila kesk

jäsen Ilmari Nurminen sd

jäsen Veronica Rehn-Kivi r

jäsen Minna Reijonen ps (osittain)

Valiokunnan mietintö StVM 12/2020 vp

jäsen Juhana Vartiainen kok (osittain)

jäsen Heidi Viljanen sd

jäsen Sofia Virta vihr

varajäsen Katja Hänninen vas

varajäsen Pia Kauma kok

varajäsen Jari Koskela ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen